

PÁZMÁNY

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar

ESTERHÁZY 75/10

ABSZTRAKTFÜZET

INTERDISZCIPLINÁRIS DOKTORANDUSZKONFERENCIA
2026. IV. 10-11.

„Az irodalom – a filozófiával, a vallással, a tudománnyal – *a lét titkait fürkészi*. Azon írók könyvei is, akiknek ez a vallomás túl sok, akik le nem írnák ezt a mondatot – én is ilyen vagyok, csak én leírom. Ez a fürkészés komoly dolog, és ebben az értelemben az irodalom komoly. Ám ezer arca van, mert Vörösmarty sötét, nagy költeményei ugyanúgy fürkésznek, mint Weöres egy szavas verse (tojáséj), vagy akár egy laza limerick, ki akkor jó, ha jól megrímelik.”

A kötet szerkesztői:

Alpek Csenge és János Emília

A borítóképen szereplő idézet
Esterházy Péter *A szavak csodálatos életéből*
c. alkotásából való.

A konferencia szervezői:

Alpek Csenge, Baráth Tibor, Czita Virág, János Emília, Kántor Péter, Kovács András,
Matóné Edőcs Johanna, Pintér Laura, Smitnya Alíz Csilla és Sulyok Valentina

Köszönet illeti:

Dobos Istvánt, Horváth Zsuzsát és Osztrólczyk Saroltát
a szervezés támogatásáért.

Kiemelt köszönet a hallgatók támogatójának:

Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar

PÁZMÁNY

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar

Esti

Semmi művészet

Termelési-regény

Egy nő

Rubens és a nemeuklideszi asszonyok

Harmonia Cælestis

Álom, álom, édes álom

Zakóink legtitkosabb szerkezete

Dais Y

75/10

INTERDISZCIPLINÁRIS DOKTORANDUSZKONFERENCIA

ABSZTRAKTFÜZET

PROGRAM

2026. április 10., péntek – PPKE BTK, Sophianum, 112-es terem

PLENÁRIS ELŐADÁS

10-10:45 **Dobos István:** "Nem találunk szavakat." Esterházy befogadástörténetének kérdéséhez

10:45-11:00 szünet

I. SZEKCIÓ: „AZ IGAZSÁG FOLYTATÁSÁNAK A FOLYTATÁSÁNAK A FOLYTATÁSA” (Hahn-Hahn grófnő pillantása)

ELNÖK: OSZTROLUCZKY SAROLTA

11:00-11:20 **Ármai-Kiss Júlia** (ELTE): „Szóval hogy dazu, az egészre, hiányt hiányként” – Esterházy Péter prózája a hetvenes években és Pilinszky János evangéliumi esztétikája

11:20-11:40 **Czétényi Gellért** (ELTE): Egyszerű történet kérdőjel - Szent és profán Esterházy Péter *Márk változatában*

11:40-11:50 vita

11:50-13:30 ebédszünet

PLENÁRIS ELŐADÁS

13:30-14:15 **Vámos Miklós**, író, a Magyar Irodalom Barátainak Alkotóháza alapítvány egyik alapítója

14:15-14:30 szünet

II. SZEKCIÓ: „NINCSEN CÍME; EZ SEM AZ” (Pápai vizeken ne kalózkodj!)

ELNÖK: REUSS GABRIELLA

14:30-14:50 **Alpek Csenge** (PPKE): „Az a baj az Interneten terjedő idézetekkel, hogy nem tudod róluk megállapítani, valódiak-e.” Petőfi Sándor, avagy Esterházy Péter *Iskola a határon* átiratának performanszként való olvasata

14:50-15:10 **Fehér Enikő** (PPKE): Esterházy Péter és a *Genyó Szívó Disztroly*

15:10-15:30 **Vincze Richárd** (ELTE): Filmszerűség és Esterházy? Az *Egyszerű történet vessző száz oldal – a kardozös változat* példáján keresztül

15:30-15:45 vita

2026. április 11., szombat – PPKE BTK, Sophianum, 112-es terem

III. SEKCIÓ: „KOLLÉGÁNAK: EZT MOST SZAKMAILAG MONDANÁM: NAGYON SZERETLEK” (Bevezetés a szépirodalomba)

ELNÖK: HORVÁTH ZSUZSA

- 10:00-10:20 **Pintér Laura** (PPKE): Epimodern kísérlet, avagy Závada Pál *Jadviga párnája* című regénye felülnézetből
- 10:20-10:40 **Sallai Regina** (PPKE): Péter, ne haragudjál, de mi lesz velünk? – Esterházy Péter és GreCsó Krisztián barátsága az aparegények tükrében
- 10:40-11:00 **Baráth Tibor** (PPKE): Esterházy Péter és Regős Mátyás – *Fancsikó és Pinta, Patyik Fedon élete, Tiki*
- 11:00-11:15 vita
- 11:15-11:30 szünet

IV. SEKCIÓ: „ÉN NEM VAN” (Ki szavatol a lady biztonságáért?)

ELNÖK: PAPP ÁGNES KLÁRA

- 11:30-11:50 **Kovács András** (PPKE): A heteronim narráció és poétika játéktere az európai és magyar irodalmi (poszt)modernség korszakaiban (Pessoa – Weöres – Esterházy)
- 11:50-12:10 **Pacsuta Szilvia** (ME): „Van egy nő...” – Az ezerarcú múzsa és az identitás kérdései Esterházy Péter *Egy nő* című regényében
- 12:10-12:30 **Olexa-Boros Petra Réka** (PPKE): Sűrűn teleírt terek - Krasznahorkai és Esterházy vendéglátós topográfiaja
- 12:30-12:45 vita
- 12:45-14:00 ebédszünet

V. SEKCIÓ: „ADDIG FOLYTATJUK, AMÍG NYERSANYAGUNK VAN (...)” (Javított kiadás)

ELNÖK: DOBOS ISTVÁN

- 14:00-14:20 **Kaszás Dávid** (PPKE): Esterházy Péter és a futball
- 14:20-14:40 **Kántor Péter** (PPKE): „Egy bizonyos szint fölött” - Esterházy Péter szövegei a középiskolai irodalomórán
- 14:40-15:00 **Szarka Szilvia** (ME): „tán ez valami irodalmi utalás, Catch 22, vagy micsoda?” – Intertextualitás és fordítás Esterházy Péter művei alapján
- 15:00-15:15 vita

ZÁRSZÓ

- 15:15-15:45 **Dobos István**: Zárszó

I. SEKCIÓ

„AZ IGAZSÁG FOLYTATÁSÁNAK A FOLYTATÁSÁNAK A FOLYTATÁSA” (Hahn-Hahn grófnő pillantása)

ELNÖK: OSZTROLUCZKY SAROLTA

**A PÁZMÁNY PÉTER KATOLIKUS EGYETEM HABILITÁLT
ADJUNKTUSA, A MODERN LÍRAELMÉLETI ÉS LÍRATÖRTÉNETI
KUTATÓCSOPORT TÁRSVEZETŐJE**

ÁRMAI-KISS JÚLIA

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Irodalomtudományi Doktori Iskola

„Szóval hogy dazu, az egészre, hiányt hiányként” – Esterházy Péter prózája a hetvenes években és Pilinszky János evangéliumi esztétikája

Az Esterházy-recepció a nyolcvanas évektől kezdődően – az életmű kronológiai vonalát követve pedig a *Bevezetés a szépirodalomba* című „nagykönyv” darabjainak (különösen tekintettel a *Fuharosokra* és *A szív segédigéire*) megjelenése óta – rendszeresen reflektál arra, hogy milyen kapcsolódási pontok lelhetők fel e prózai korpusz és Pilinszky János költészete, sőt publicisztikai írásai, beszélgetései között.

Konferencia-előadásomban – a szakirodalom e szegmensére is támaszkodva – Esterházy Péter hetvenes évekbeli munkáit, tehát két novelláskötetet (*Fancsikó és Pinta, Pápai vizeken ne kalózkodj!*), valamint egy regényt (*Termelési-regény*) Pilinszky János evangéliumi esztétikája felől vizsgálom. Mindeddig úgy vélhetjük, hogy a kiemelt szintagma (evangéliumi esztétika) mindössze hat alkalommal fordul elő Pilinszkyknél, ám ahogyan Hankovszky Tamás (2011) fogalmaz, e csomópontban a költő esztétikájának szerteágazó szálai sűrűsödnek össze. Az intertextuális utalások feltérképezésén túl egyrészt azokra a szövegrészekre helyezem a hangsúlyt, amelyek az evangéliumi szenvedéstörténetet viszik színre, másrészt e szakaszok motívumhálózatának egyes darabjait Pilinszky János poétikai-művészetfilozófiai rendszeréből eredeztetem.

Végül a *Termelési-regény* kéziratanyagának vonatkozó részleteit is bevonom az értelmezésbe – hiszen egy-egy lapszéli jegyzet, a szerkesztés során végül hátrahagyott bekezdés is új megvilágításba helyezi az 1979-ben megjelent regény interpretációjának most felvázolt irányvonalait.

„Ha rá, József
Attilára,
Rilkére,
Pilinszkyre
gondolok –
akkor ugyanazt
a sóvárgást
érezem, mint ha
a zenére. Hogy
ezek valami
magasabb
létezési formák.
Hogy egy költő
az közelebb van
az éghez.”

CZÉTÉNYI GELLÉRT

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Filozófiatudományi Doktori Iskola

Egyszerű történet kérdőjel – Szent és profán Esterházy Péter *Márk-változatában*

„Állítólag feltámadunk.”
(Esterházy Péter)

Esterházy Péter a magyar posztmodern irodalom egyik legjelentősebb alakja, írásművészetére jellemzőek a transztextuális utalások, a világ- és a magyar irodalom mellett előszeretettel idéz (szó szerint vagy parafrázeálva) bibliai és liturgikus szövegeket. Műveiben a történet helyett maga a szöveg áll középpontban, így ezek a mozaikszerű idézetek különösen nagy jelentőségűek. Ezeknek a szöveghelyeknek nem csak felismerhető vallási vonatkozása, de hitvalló szerepe is van. Esterházy írásaiban fontos úgy a soha meg nem kérdőjelezett odatartozás a katolikus hagyományhoz, mint ennek a tradíciónak inherens kritikája. Szövegeiben a tekintélyelvűség, a felelősség és a szabadság témakörét járja körbe, és végső soron – Mártonffy Marcell szavaival élve – a kisajátításnak ellenálló szent és a nyelvi, illetve etikai viszonyok megszentelte profán határait feszegeti. Írásaiban a biblikus tapasztalat alapmozzanataival találkozhatunk: szegénységgel, boldogsággal, bűnnel, megbocsátással, káromkodással és szakralitással. Az ilyen citátumok kigyűjtése, felsorolása és értelmezése az irodalomtudomány feladata, ez az előadás mégsem ezzel foglalkozik. Ehelyett (vallás)filozófiai irányából közelítve a szent és a profán dichotómiájára koncentrálok, arra, hogy miként lehet jelen a Szent profán környezetben, mit jelent a profanáció, illetve profanálhatók-e szent szövegek. Vagy éppen fordítva: tekinthető-e szakrálisnak egy profánnak szánt szöveg. kisajátítható-e a szent, és ha igen, mi ennek a következménye?

Előadásomban Esterházy 2014-ben kiadott *Egyszerű történet vessző száz oldal* – a *Márk-változat* című kisregényének(?) lehetséges vallásfilozófiai megközelítéseit vizsgálom.

„Hol a lelked, picinyem?”

II. SEKCIÓ
„NINCSEN CÍME; EZ SEM AZ”
(Pápai vizeken ne kalózkodj!)

ELNÖK: REUSS GABRIELLA

**AZ MTA KÖZTESTÜLETI TAGJA, A PÁZMÁNY PÉTER
KATOLIKUS EGYETEM HABILITÁLT ADJUNKTUSA, A MAGYAR
SHAKESPEARE BIZOTTSÁG TITKÁRA, A RENESZÁNSZ
KUTATÓCSOPORT EGYIK ALAPÍTÓ TAGJA**

ALPEK CSENGE

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Irodalomtudományi Doktori Iskola

„Az a baj az Interneten terjedő idézetekkel, hogy nem tudod róluk megállapítani, valódiak-e.” Petőfi Sándor, avagy Esterházy Péter *Iskola a határon* átiratának performanszként való olvasata

Híressé vált Esterházy Péter azon gesztusa, mellyel íróelődjét, Ottlik Gézárt köszöntötte fel annak hetvenedik születésnapján, 1982-ben: egyetlen rajzlapra másolta rá az *Iskola a határon*, Ottlik főművét. Legalábbis Esterházy állítása szerint.

A gesztusnak két fő narratívája, értékelése ismeretes. Egyszerre főhajtás egy példaértékű alkotó előtt, mely méltán tükrözi a regény mondanivalóját, az elbeszélés nehézségeit, az elmondhatatlanságot, az értelmezés gátjait. Ugyanakkor tisztelettel vegyes eltávolodás és a múlt lezárása, annak érdekében, hogy új utak keresésébe foghasson a következő generáció tagja. Ám mindemellett gyakori képzőművészeti tárgyként is megközelíteni az átiratot.

Azonban, mivel az írás többnyire olvashatatlan, felmerülhet a kérdés: *valóban* az *Iskola a határon* szerepel rajta? És ha mégis, *valóban* az egész? Hiszen végső soron egyetlen „bizonyítékunk” létezik arra, valóban így van: magának a készítőnek az állítása. Innen megközelítve, a gesztus egyfajta performanszként is értékelhető, mely a szerzői autoritás játéka és mint ilyen, nem állna távol Esterházy életművétől.

Tervezett előadásomban az átiratot ezen kérdéskörök, a szerzői autoritás megkérdőjelezhetetlensége és az ebből adódó performatív értelmezhetőség mentén vizsgálom.

„1. Ez egy virtigli ujjgyakorlat, azaz nem kritizálható.”

FEHÉR ENIKŐ

Pázmány Péter Katolikus Egyetem,
Irodalomtudományi Doktori Iskola

Esterházy Péter és a *Genyó Szívó Disztroly*

A magát punkként definiáló fanzine, a *Genyó Szívó Disztroly* a kilencvenes években több számában is kritikusan viszonyult Esterházy Péter személyéhez és írásaihoz. Például az egyik lapszámban a következő álhirdetés jelent meg: „Néha ellenállhatatlan vágyat érez, hogy Esterházy Péter képét jól megüsse?????” (folytatás 22 kérdőjellel), majd: „Jöjjön el első nyilvános könyvégetési akciónkra!!!!”

Mi vezethet odáig, hogy egy szubkulturális kiadvány erőszakra és könyvégetésre buzdítsa olvasóit? Hogyan jutott el a hazai posztmodern mestere az underground kulturális párbeszéd terébe? Kutatásomban az irodalmi recepción túlmerészkedve kitekintést teszek a szerzőhöz való politikai viszonyulásra – ennek eklatáns példája Torgyán József 1996-os parlamenti beszéde, amelyben Esterházy Péter és Petri György Kossuth-díját kifogásolja, a beszéd hatása máig fellelhető a közvéleményben. Kitérek arra is, hogyan változott Esterházy Péter megítélése a korabeli sajtóban. Mindezen folyamatok áttekintése véleményem szerint szükséges ahhoz, hogy megértsük, mi vezetett az 1997-es álhirdetéshez.

Esterházy nehezen tudott szabadulni a magyar irodalmi kritika átpolitizáltságától – írja Mészáros Sándor 1989-ben Esterházy kritikai recepciójáról. Ugyanitt megemlíti Bólya Péter *Anti-Sükösd* című pamfletjét, amelyben a szerző a „szakma nevében” visszautasította a *Termelési-regényt*, mivel blöffnek tartotta. Vélhetően ez az átpolitizáltság hatott olyan mértékben a közvéleményre, hogy Esterházy Pétert nem szerzőként, hanem jelenségként ítélte el. A korabeli sajtó által felállított értelmezési keretrendszer azonnal visszhangra lelt a kor underground tereiben is. Ez a folyamat napjainkban szintén érdemes lehet a figyelmünkre.

„A műalkotások
határtalanul magányosak, s
talán a kritikával
közelíthetők meg a
legkevésbé. Csak szeretet
foghatja fel, tarthatja meg
őket, s lehet igazságos
hozzájuk.”

VINCZE RICHÁRD

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Irodalomtudományi Doktori Iskola

Filmszerűség és Esterházy? ***Az Egyszerű történet vessző száz oldal – a kardozös változat*** **példáján keresztül**

Az előadás a filmszerűség kérdéseit vizsgálja Esterházy Péter prózájában, különös tekintettel arra, hogyan jelenik meg, pontosabban miként problematizálódik a filmnyelv logikája a szerző posztmodern narratív gyakorlatában. A szövegekben felfedezhető montázszerű szerkesztés, a gyors nézőpontváltások, a fragmentált elbeszélés és a vizuális metaforika olyan olvasásmódot hívnak elő, amely a mozgókép befogadási tapasztalatát is idézheti. A tanulmány ezért azt kísérli meg elemezni, hogy miképpen működnek a filmes technikák irodalmi transzpozíciói (vágás, plánváltás, párhuzamos montázs, a látvány megteremtésének különböző módszerei), valamint milyen funkciót töltenek be a szövegek intermedialitásában és jelentésképzésében. Mindehhez külön figyelmet kapnak az *Az Egyszerű történet vessző száz oldal – a kardozös változat* című szöveg példái, amelyben értelemzésben a filmszerűség az identitás, az emlékezet és a narratív önreflexió kérdéseivel kapcsolódik össze. A vizsgálat célja így annak feltárása lehet, hogy Esterházy prózája miként hoz létre olyan dinamikus, „mozgó” textuális teret, amely új, legalábbis más perspektívából teszi értelmezhetővé az irodalom és a film médiumai közötti átjárásokat.

„Attila, a hunok rettegett királya, aki
félíg magyar volt, vagy tán egészen
az, saját kezűleg – így tartják –
robbantotta föl a gedőcsi
tündéerkertet.”

„Ne mondd, Uram, hogy
véres vagyok, mint minden
ember. Ne mondd. Véres
vagyok. Ez egy ilyen
század.”

III. SZEKCIÓ
„KOLLÉGÁNAK: EZT MOST SZAKMAILAG
MONDANÁM: NAGYON SZERETLEK”
(Bevezetés a szépirodalomba)

ELNÖK: HORVÁTH ZSUZSA
A PÁZMÁNY PÉTER KATOLIKUS EGYETEM ADJUNKTUSA

PINTÉR LAURA

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Irodalomtudományi Doktori Iskola

Epimodern kísérlet, avagy Závada Pál *Jadviga párnája* című regénye felülnézetből

Závada Pál első regénye, a *Jadviga párnája* az 1997-es év szenzációjaként jelent meg a könyvpiacra. Nemcsak a szakma, de a közönség is lelkesen üdvözölte a kötetet, a hagyományos értelemben vett „történet” feltámadását ünnepelve benne – mindezt abban a korszakban, amelyet alapvetően határozott meg az areferencialitást és a szövegszerűséget meghonosító prózafordulat, illetve a stílusváltást „végrehajtó” Péterek nemzedéke. Azonkívül, hogy a recepció elismerte: hosszú kihagyás után végre született egy „íz-ig-vérig normális regény”, figyelmét azon prózapoétikai jegyek sem kerültk el, amelyek a posztmodern örökség hatását jelzik.

Az előadás központi témája ez a kettősség, amely forma és tartalom, textualitás és referencialitás dichotómiájaként jelentkezik a regényben. A felsorolt aspektusok egymást kiegészítve működnek, egységet kovácsolnak a könyvből, ami sejteti, hogy az oppozíciók nem véglegesek. Az ellentétek feloldásához viszont olyan perspektívára van szükség, amely egységben láttatja a modernitást és a posztmodernitást. Ezt a „felülnézetet” kínálja Emmanuel Bouju epimodern elmélete, amely a Závada-regényre alkalmazva nemcsak a szintézisteremtésben segít, de arra is rávilágít, hogy egy korszak olvasási módja alapjaiban határozza meg az értelmezést.

„A REGÉNY meglehetősen kellemetlen ötvözet (a rather uncomfortable combination) egy regény leírásának (mely maga volna a regény) és egy regénynek (mely, úgymond, tartalmazná önnön leírását).

Ami felettébb barátságtalanul hangzik, s valóban az is.”

SALLAI REGINA

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Irodalomtudományi Doktori Iskola

Péter, ne haragudjál, de mi lesz velünk? – Esterházy Péter és Grecsó Krisztián barátsága az aparegények tükrében

Esterházy Péter és Grecsó Krisztián prózája az apafigura irodalmi reprezentációjában sok közös pontot jegyez. A *Harmonia caelestis* és az *Apám üzent* aparegények – súlyos, élő problémákat tárgyalnak az egyén és az apa közti kapcsolat konfliktusának feloldásáról. Mindkét mű hiánypótló a kortárs irodalom és a kortás pszichológia (többek között a transzgenerációs trauma) témakörében is.

A két szerző nemcsak ismerte egymást, de közös előadásokon is részt vettek – mondhatni, barátok voltak. Esterházy halálhírére Grecsó Krisztián is írt megemlékező nekrológot. Grecsó mesterének tekintette Esterházyt, és erre a prózájában számos utalás található, így a már említett *Apám üzent* című regényében. Kapcsolatuk irodalmi és hétköznapi értelemben is példás volt.

„Rémlik, törte apám hosszan és mindhiába a fejét, hogy a legszentebb dolog mégis az, amire nem emlékezünk.”

„Apám, nem, anyám
állandóan nyaggatta
apámat, szereti-e.
Apám szerette
anyámat, ezért azt
válaszolta, szereti.
Ám anyám nem hitt
neki, vagy ha hitt is,
úgy tett, mint aki
nem hisz, és
állandóan – ez volt a
nyaggatás –
biztosítékokat kért
apámtól, hogy akkor
tehát például május
ötödikéig, ez április
25-én történt,
biztosan szereti-e
még. Édesapám
elővette a naptárját.”

BARÁTH TIBOR

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Irodalomtudományi Doktori Iskola

Esterházy Péter és Regős Mátyás – *Fancsikó és Pinta, Patyik Fedon élete, Tiki*

2023 első felében a *Hitel* folyóirat két Regős Mátyásról szóló írást is közölt tőlem: egy esszét („nem orvos kell, középhátvéd”. *Felnövéstörténet a halál árnyékában – széljegyzetek Regős Mátyás Tikijéhez*), és egy kritikát (*Antropocén ifjúsági regény*). Bár mindkét szöveg Regősre összpontosított, műveinek elemzése során több alkalommal is felbukkant Esterházy Péter neve – elsősorban a gyermek regényhősök hasonlóságait, az elbeszélhetőség kérdéseit, illetve a foci szerepét illetően, de nagy hangsúlyt helyez mindkét szerző a trauma és gyász feldolgozására is.

Előadásomban azt kívánom – ezúttal nem csupán érintőlegesen – áttekinteni, mit örökölt Regős Esterházy Péter elbeszéléseiből, miként hozható összefüggésbe a *Fancsikó és Pinta* Regős műveivel, és ezek tükrében hogyan bővíthető ki az az értelmezés, amit a *Tiki*vel kapcsolatban a fent említett esszében megfogalmaztam. Közvetetten az is világossá válik, milyen inspirációs forrást jelenthet Esterházy művészete egy-egy kortárs szerző indulásakor.

„- Akkor figyelj.
Névnapi szillogizmusok.
Írta Pinta, vagyis tehát
én.

Egy: a rikoltozó
gyöngytyúk nyakán az
ünneplés hegei.

Kettő: tétova
elefántok ormányából
szétfröccsenő diadalív.

Három: a diadalíven
lépkedő bogarak.

Na és most négy:
tejbemártott sakál.

Öt: a töltött csirke
mosolya.

Hat: majonézes ordas,
a drága.

Hét: énekhangok
száraz cseppei.”

IV. SZEKCIÓ
„ÉN NEM VAN”
(Ki szavatol a lady biztonságáért?)

ELNÖK: PAPP ÁGNES KLÁRA

**A KÁROLI GÁSPÁR REFORMÁTUS EGYETEM HABILITÁLT
EGYETEMI DOCENSE, MODERN MAGYAR IRODALMI,
ÖSSZEHASONLÍTÓ IRODALOMTUDOMÁNYI ÉS
IRODALOMELMÉLETI TANSZÉKÉNEK VEZETŐJE**

KOVÁCS ANDRÁS

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Irodalomtudományi Doktori Iskola

A heteronim narráció és poétika játéktere az európai és magyar irodalmi (poszt)modernség korszakaiban (Pessoa – Weöres – Esterházy)

„mert egyszer voltam fiú is, lány is,
bokor is meg benne madár,
és hal, tengermély néma lakója”
(Empedoklész)

Szerepek közötti virtuóz átlépések, átjárások, átlényegülések jellemezték és jellemzik a mai napig az irodalmi műfajok jelentős részét. A poétika és a narráció az irodalom fikcionalitása okán mindenkor ezen határátlépések alapján realizálódott. A megszólaló szereplők megfoghatatlanságuk miatt válnak izgalmassá a mindenkori befogadó oldaláról.

Az irodalom történetének évszázadaiban mindenkor találunk merész szerepjátékokat. Apuleiustól *Az Ezeregyéjszaka meséig*, a fákká átlényegülő mitologikus szereplőktől és apoteózist megvalósító hős Zrínyi seregig, Hamlet és Don Quijote egyazon évtizedben született kétes bolond szerepén át Balassi Bálint allegorikus hattyúpárjáig, vagy a romantikába megérkező Kölcsey különböző kultúrtörténeti korszakokat imitáló retorikus megszólalásáig. Mégis, a posztmodern kor lesz az irodalmi közeg, melyben ezek a heteronim szerepvariánsok a legjelentősebb hangsúlyt kapják. A korszak sajátosan viszonyul az irodalmi-metrikai hagyományokhoz. Érdeemes ezeket összefüggéseik tükrében vizsgálni, különös tekintettel a költeményekben és prózai szövegekben megjelenő parafrazeáló és allúziós technikákra.

Előadásomban a címben megidézett három alkotó életművének kapcsolódási pontjaira, Fernando Pessoa heteronim poétikai újításainak alapján Weöres Lónyay Erzsébet és Esterházy Csokonai Lili fiktív alakjának prózapoétikai világára hívom fel a figyelmet.

„Nincs türelmem a *stílushoz*. Szenvedéllyel vagyok rakva, csak erővel nem. *Con amore*.”

PACSUTA SZILVIA

Miskolci Egyetem
Irodalomtudományi Doktori Iskola

„Van egy nő...” – Az ezerarcú múzsa és az identitás kérdései Esterházy Péter *Egy nő* című regényében

Esterházy Péter 1995-ben megjelent *Egy nő* című regénye a magyar posztmodern irodalom egy izgalmas kísérlete, amelyben a szerző szakít a hagyományos, lineáris narratívával. Az identitáskonstrukció nyelvfilozófiai kérdésköre áll jelen előadás középpontjában, amelyet a mű mozaikszerű, töredékes szerkezetén keresztül vizsgálok. Vajon egyetlen, sokarcú személyiségről, vagy nők sokaságából összegyúrt esszenciáról olvashatunk? A kilencvenhét fejezet repetitív alapmotívuma ezt a dilemmát tárja elénk.

Az előadás első szakasza elemzi a klasszikus múzsaalak dekonstrukcióját, ahogyan Esterházy egy eszményített, elérhetetlen ideál helyett testközeli, kézzelfogható és ellentmondásokkal teli nőalakot teremt. A regényben a női identitás lineáris cselekmény híján nyelvi reflexiók, a saját doktori kutatásom fókuszát is adó nyelvi groteszk alakzatai vagy erotikus képek sorozatán keresztül ölt testet.

Előadásom második felében a nőalakról az elbeszélőre helyezem át a narratológiai fókuszot a kérdésfeltevéssel, hogy valójában ki beszél. A szövegben a nőalak kizárólag a megfigyelő szűrőjén keresztül létezik, ezért a férfi narrátor identitásáról, személyiségéről, képzeletéről legalább annyit megtudhatunk, mint az általa ábrázolt nőről.

Az előadás konklúziójaként rámutatok, hogy az *Egy nő* kísérlet az identitás nyelvfilozófiai megragadására, melyben a férfi egyszerre uralja és veti alá magát az általa megkonstruált múzsafigurának.

„Van egy nő. Szeret. De azért nem hal bele.”

OLEXA-BOROS PETRA RÉKA

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Irodalomtudományi Doktori Iskola

Sűrűn teleírt terek – Krasznahorkai és Esterházy vendéglátós topográfiája

A Krasznahorkai László által megalkotott kisvárosi terek – kiemelten a telepi kocsmák és presszók – olyan elemei az író szövegeinek, amelyekben metaforikusan vizsgálhatóvá válnak a szövegek egészének lokalitására, közép-kelet-európaiságára, valamint politikai és történeti valóságára utaló aspektusok. Ahogyan Zsadányi Edit meghatározza Krasznahorkai prózapoétikáját: „[...] prózája elkülönül a magyar irodalomban megfigyelhető jelentést relativizáló írásmódoktól, de azoktól is, amelyek az összefüggő jelentéslehetőséget fenntartják. Krasznahorkai írásaiban általában megőrzi a történetmondói önazonosság látszatát, ám a mindentudó elbeszélői látásmód teljes megvalósulásáról mégsem beszélhetünk.” A térleírásokban és jelenetekben ugyanakkor ezzel párhuzamosan nehezebben megközelíthető, mélyebb – egyéni, ontológiai és akár közösségi – problémákat feszegető jelentésrétegek is meghúzódnak. prózájában ezt a kettős „meg-nem-felelést” kiválóan szemléltetik az általa megalkotott terek, térképszerű pontosággal leírt terei közt pedig gyakran visszatér a kocsmára.

Esterházy tereinek a vizsgálata különösen érdekes lehet a fentiek fényében. A *Pápai vizeken ne kalózkodj* helyszíne és a *Javított kiadás* presszói olyan vendéglátóipari egységként megjelenített terek, amelyek Esterházy nyelvhez való viszonyát, illetve a fentebb említett témákat is megjelenítik, az előbbi kötet posztmodern jellegétől az utóbbi szöveg posztmodernre lebontó gesztusáig.

Az összefonódó szövegaspektusokhoz a vizsgálat elméleti vezérfonalát a jól ismert térelméletek különböző koncepcióinak alappillérei adják: Michel De Certeau, Gaston Bachelard és Marc Augé munkái, valamint Hans Ulrich Gumbrecht olvasásstratégiai javaslatai a szövegek érzéki, nem fogalmi eszközökkel történő megragadásáról és a hangulatolvasásról.

„Ma már! ma már nem tudunk ünnepelni,
mondogatjuk, tehát hogy hajdanán tudtunk, csak a
mai ember, e rút szibarita váz, ahogy beszélgetni,
mulatni, kávéházazni nem tud, ezt se.”

„(»Mindig minden aktuális.«)”

IV. SZEKCIÓ
„ADDIG FOLYTATJUK,
AMÍG NYERSANYAGUNK VAN (...)”
(Javított kiadás)

ELNÖK: DOBOS ISTVÁN

**AZ MTA DOKTORA, A PÁZMÁNY PÉTER KATOLIKUS
EGYETEM EGYETEMI TANÁRA, AZ IRODALOMTUDOMÁNYI
DOKTORI ISKOLA ÉS A MAGYAR NYELV- ÉS
IRODALOMTUDOMÁNYI INTÉZET VEZETŐJE**

KASZÁS DÁVID

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Történelemtudományi Doktori Iskola

Esterházy Péter és a futball

*„Délután futball, napközben semmi.”
(Kukorelly Endre: Ház, háború, halott)*

Esterházy Péter és a foci kapcsolata nemcsak rajongás: identitásának meghatározó részét képezte. Önmagára öregedő futballistaként tekintett, számára e játék a szabadságot jelentette: a létezés elemi formáját. A futball nem élet-halál kérdése volt, hanem annál sokkal több.

Előadásomban kitérek Esterházy Mártonra (szül. 1956), az író futballista testvérére is, aki egészen a válogatottságig vitte. Márton szerint Péter volt a legtehetségesebb közülük, a legjobb focista, noha fiatalon „csak” a Csillaghegyi MTE csapatában játszott. Arra is kitérek, hogy Esterházy fő műve e témában az *Utazás a tizenhatos mélyére* (2006) című könyve, melyet a német világbajnokság idején írt. E kötetben a nagyra becsült hóbortját nem mint külső szemlélő, hanem mint a játékban elvesző résztvevő analizálja. Megemlítem továbbá Esterházy sajátos filozófiáját is, amely szerint a futball alapvetően a győzteseké – a szép játék ugyanis önmagában, győzelem nélkül, idegen a sport szellemétől.

Végül az érintettségemmel zárom az előadásomat, amelyet az író emlékezetével kapcsolok össze. Esterházy halála után a Fiatal Írók Szövetsége megalapította a Futball-EP elnevezésű irodalmi labdarúgóturnát, amelyen felolvasásokkal is tisztelgnek az író emlékének. Az elmúlt évben részt vehettem a már hagyományos találkozón, ahol a csapattársaim által tett értékes észrevételek, kiegészítések jelentősen hozzájárultak a kutatásomhoz.

„A futball durva játék, nem azért, mert rugdosnak, és az fáj, hanem mert csak a győztesnek van igaza. És aki vesztett, az nem tudja megvédeni magát.”

KÁNTOR PÉTER

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Irodalomtudományi Doktori Iskola

„Egy bizonyos szint fölött” – Esterházy Péter szövegei a középiskolai irodalomórákon

Esterházy Péter írásművészetének egyik sajátossága a jelöletlen vendégszövegek sűrű hálózata és a „közös tudásra” apelláló megszólalásmód. Előadásomban azt vizsgálom, hogy ez a szerzői stratégia – amely látszólag kizárja a kevésbé avatott, fiatal olvasót – valójában hogyan válhat a leghatékonyabb pedagógiai eszközzé a középiskolai irodalomtanításban.

A diákok számára a klasszikus kánon gyakran „múzeumi”, élettelen anyag, ám Esterházy szövegei képesek „áttörni a falat” és új fénytörésben láttatni a hagyományt. A bemutatott módszer lényege, hogy Esterházy szövegeit mint hipertextusokat, „kapuként” használjuk a klasszikus magyar irodalomhoz. Egy konkrét tantermi kísérleten keresztül mutatom be, miként válik egy vendégszöveg a Riffaterre-i értelemben vett „intertextuális nyommá”. A modern próza profán közegében megjelenő, stilisztikailag és szemantikailag idegen elem nem csupán retorikai alakzatként funkcionál, hanem olyan kognitív impulzust ad, amely a befogadót a jelentésképzés új útjaira kényszeríti.

A módszerrel a diákok nemcsak Esterházy szövegeit ismerik meg, hanem felismerik, hogy a kortárs és a klasszikus szöveg egymást formálja. Esterházy tanítása így válik a „szövegek hálójában” való tájékozódás iskolájává, bizonyítva, hogy az életmű a középiskolai oktatásban nem a nehezített pálya, hanem a klasszikusokhoz vezető egyik legjárhatóbb út.

„»A bravúr kötelező«, ezt a mondatot is ott hallottam, az iskola falai közt.”

SZARKA SZILVIA

Miskolci Egyetem
Irodalomtudományi Doktori Iskola

„tán ez valami irodalmi utalás, Catch 22, vagy micsoda?” – Intertextualitás és fordítás Esterházy Péter művei alapján

Az intertextualitás az Esterházy-oeuvre egyik védjegyévé vált, a műveit átszövő idézetháló részét egyaránt képezik kanonikusabb magyar és világirodalmi művekből vett idézetek, kevésbé ismert kortárs irodalmi alkotások, popkulturális allúziók, tudománynépszerűsítő írások vagy akár a „tantik” és a szűkebb Esterházy család jellegzetes szófordulatai. Fordítás és intertextualitás vonatkozásában joggal merül fel a kérdés, miként lép működésbe az intertextuális olvasásmód az Esterházy-művek fordításaiban. Fény derül-e a szerző intertextuális írásmódjára és annak poétikai funkcióira, ha a fordítás következtében megváltozott értelmezői kontextus kollektív irodalmi és kulturális emlékezete más-más támpontokat tud nyújtani a megidézett alkotásokhoz?

Az előadás a *Harmonia caelestis* és az *Egyszerű történet vessző száz oldal – a kardozös változat* intertextuális technikáinak elemzésén keresztül intertextualitás és fordítás összefüggéseit vizsgálja a fordítás- és emlékezetkutatás (research on translation and memory, Brownlie 2016) transzdiszciplináris kutatási irányzat keretében. Konkrét szöveghelyek cseh, szlovák, német és angol fordításainak elemzésén keresztül bemutatja, miként befolyásolja az intertextualitás eltérő működésmódja a vizsgált művekben a fordítói stratégiák kialakítását, és rávilágít arra, hogy az intertextusok fordítása a kulturális emlékezet utazásának (travelling memory, Erll 2011) egyik meghatározó médiumaként jelenik meg.

„Az irodalom bonyolult. Tandori szavával: bonyi. Nem gonosz posztmodernnek vagy ásatag naturalisták bonyolítják, hanem eleve az. Nem túl bonyolult, hanem bonyolult. Ez a természete. A bonyolult ma szitokszó. Hessegetnének el magunktól. Olyan bonyi az élet, és akkor még ez is!”

BIOGRÁFIÁK

Alpek Csenge a PPKE BTK IDI másodéves hallgatója. Kutatási témája a magyar mágikus realizmus. Alap- és mesterképzését a PPKE BTK magyar, illetve magyar nyelv és irodalom szakjain végezte.

Ármai-Kiss Júlia az ELTE IDI tavaly abszolvált hallgatója. Doktori disszertációja legfőbb középpontjában Esterházy Péter prózája áll. 2022 óta a *Termelési-regény* digitális kritikai kiadásán dolgozó munkacsoport tagja, főállásban pedig magyar nyelvet és irodalmat tanít egy zeneművészeti középiskolában.

Baráth Tibor a PPKE IDI hallgatója, a kritikaírás lelkes gyakorlója. Disszertációja Oravecz Imre költészetével, illetve a természet irodalmi reprezentációjával foglalkozik elsősorban a szajlai író életművén, másodsorban a kortárs irodalom és bölcsélet területén belül. A *Hitel* című folyóiratban a tehetséges fiatalokat bemutató *Hangpróba* rovat szerkesztője, esszéírója.

Czétényi Gellért magyar–német szakos középiskolai tanár, az ELTE FDI vallástudomány szakos hallgatója. Doktori kutatása mellett vallástörténeti tanulmányokat folytatott a nyíregyházi Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskolán, és az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetemen is. Kutatása fókuszában az összehasonlító vallástudomány, elsősorban a komparatív ritualisztika és a kortárs magyar irodalom határterületei áll.

Fehér Enikő a PPKE IDI doktorandusza, kutatásának témája a magyar fanzine, konzulense Dr. Ádám Anikó. Tudományos tevékenysége mellett lírát és prózát is ír, novelláskötete *Az analóg ember*.

Kántor Péter a PPKE IDI másodéves hallgatója. A doktori képzésre a Kaposvári Táncsics Mihály Gimnázium magyar nyelv és irodalom szakos tanáraként jelentkezett. Kutatása a középiskolai irodalomoktatásban alkalmazható olvasásmódok vizsgálatára irányul, különös tekintettel az intertextualitás mint olvasási stratégia használhatóságra.

Kaszás Dávid Szlovákiában él és dolgozik újságíróként, kritikusként és fuvarszervezőként, a PPKE TDI doktorandusza. Témája a *Futball és a propaganda kapcsolata a Kádár-korszakban (1968–1989)*.

Kovács András magyar–olasz szakos gimnáziumi tanár. Diplomáit az ELTE Tanárképző Főiskoláján, illetve a PT-n szerezte. A PPKE IDI hallgatója, kutatásának témája az én létviszonyainak kérdésköre Weöres Sándor hosszúénekeiben. Feleségével és négy gyermekével Budakeszin él, a Prohászka Ottokár Katolikus Gimnázium tanára.

Olexa-Boros Petra Réka egyetemi tanulmányait a KRE magyar nyelv és irodalom szakán kezdte, ugyanitt végzett irodalom- és kultúratudomány mesterszakot. Jelenleg elsőéves irodalomtudományi doktoranda hallgató a PPKE-n, doktori kutatásai elsősorban térpoétikai kérdésekre fókuszálnak Krasznahorkai László, Bodor Ádám, Tar Sándor és Juhász Tibor szövegeiben.

Pacsuta Szilvia az ME IDI PhD-hallgatója, a Tokaj-Hegyalja Egyetem Kulturális Örökség Tudományok Tanszékének tudományos segédmunkatársa. Fő kutatási területe a 19–20. századi közép-európai irodalom és kultúrtörténet, a nyelvi groteszk és annak vizuális leképződése, emellett magyar borászattörténettel is foglalkozik.

Pintér Laura a PPKE IDI elsőéves doktorandája. Korábban ugyanezen intézmény magyar alap-, illetve a KRE irodalom- és kultúratudomány mesterszakos hallgatója volt. Fő kutatási területe a kortárs magyar próza narratológiai vizsgálata, különös tekintettel Závada Pál műveire.

Sallai Regina a PPKE IDI harmadéves hallgatója. A disszertációja témáján belül GreCsó Krisztián prózáját vizsgálja az identitáskeresés tükrében.

Szarka Szilvia 2025-ben szerzett abszolutóriumot az ME IDI Kulturális fordítástudomány programjában. Vendéghallgatóként tanulmányokat folytatott a Bécsi Egyetem Fordítástudományi Központjában. 2021 és 2024 között az ELTE HTK Irodalomtudományi Intézet tudományos segédmunkatársa volt. A szlovákiai BÁZIS-Egyesület tagja. A Három Holló Alapítvány kuratóriumi tagja.

Vincze Richárd az ELTE doktorandusza, szerkesztő, oktató. Kutatásai jelenleg a 20. századi magyar és amerikai irodalmat, illetve a szoros és az ideológiakritikai olvasás egymásba kapcsolhatóságának elméleteit érintik.

AZ ABSZTRAKTOKAT KÍSÉRŐ ESTERHÁZY PÉTER IDÉZETEK FORRÁSAI SORRENDBEN

A halacska csodálatos élete: „Azt csinálom, amit eddig, nézdegélek”

Egyszerű történet vessző száz oldal – a Márk-változat: 23.

Pápai vizeken ne kalózkodj!: II. Pajkos szöveg: Rövid, de antul alpárabb ujjgyakorlat, a legkevésbé sem Esmének, szeretettel

A halacska csodálatos élete: A csataképfestő: Rilke

Egyszerű történet vessző száz oldal – a kardozös változat: [tizennyolcadik oldal]

Egyszerű történet vessző száz oldal – a kardozös változat: [ötvennyolcadik oldal]

Bevezetés a szépirodalomba: A mámor enyhe szabadsága

Harmonia cælestis: Első könyv: 4.

Harmonia cælestis: Első könyv: 156.

Fancsinkó és Pinta: A második darab: (pinta verse)

Csokonai Lili: Tizenhét hattyúk: A tizenhetedik hattyú

Egy nő: Egy nő (42)

A kitömött hattyú: Az ünnepről

Javított kiadás: Második dosszié

A kitömött hattyú: Foci: IV. A vereség

Egy kékharisnya följegyzéseiből: Egy kékharisnya följegyzéseiből: A piaristákról

A szavak csodálatos életéből